

AZ ELFELEDTETÉSHEZ VALÓ JOG ÉRVÉNYESÜLÉSÉNEK KÉRDÉSEI ÉS PROBLÉMÁI

Absztrakt

Az világhálón való minden kattintás egy adatbázis elemző részévé válik. Az internet ma már nélkülözhetetlen eleme lett a minden napi életünknek és átláthatatlanná vált, ezáltal a polgárok adatainak, szokásainak gyűjtésével, tárolásával, felhasználásával kapcsolatos folyamat. A modern kor eredményeképpen a magán életet, a privacy-t elválasztó határvonal egyre vékonyabban és egyre kisebb területet elválasztva húzódik, ezáltal magával hozva számos problémát. A cikkben a felejtés jogának érvényesülését és azzal kapcsolatban felmerülő problémákat kívánom megvizsgálni.

Kulcsszavak: adatvédelem, munkáltató, személyes adatok

BEVEZETÉS

Az adatgyűjtés minden napjainkban megjelenő folyamat, a megfigyelő társadalom óriási alakot öltött. Adatot gyűjtenek rólunk az állásinterjú során, az internetes böngészéskor, vagy akár egy hétköznapi vásárlás során is, amikor a boltba lépve egy videofelvétel rögzíti minden mozdulatunkat, hogy mit vásárolunk. De gondoljunk csak bele, hány weboldalra regisztráltuk már magunkat? Hány képet töltöttünk fel magunkról az internetre már életünk során? Hány munkáltatónál hagyunk papír alapú adat-nyomokat? Ezek számát már mi sem tudjuk, és azt sem, hogy ezek az adatok hol és kinél landoltak, milyen célok felhasználására szolgáltak.

Az internet nagyban megkönnyíti a modern világ életét, ugyan akkor megannyi veszélyt is tartogat magában. Kiszolgáltatottá tesz minket, ugyanis az internet végtelen tartalomtárolójában korlátlan adat található meg rólunk. De mit is tehet egy egyszerű polgár, ha végleg ki szeretne vonulni az internet világából? Vagy ha néhány múltból származó felvételt szeretne semmissé tenni? Lehetséges-e egyáltalán az interneten szereplő adatot véglegesen törölni? Ha igen, akkor hogyan lehet ezt kivitelezni? Ha nem, akkor valójában mire szolgál az Unió által elfogadott „felejtés joga”?¹

1. GDPR, AZ ÚJ ADATVÉDELMI RENDELET

Az új adatvédelmi rendelet, azaz The General Data Protection Regulation (továbbiakban: GDPR) egy olyan új keretrendszert hozott létre, amely összehangolja az adatvédelmi szabályokat az Európai Unió területén. A szabályozás 2018. május 25.-én lépett hatályba, amely az érintettek számára a jogosultságok körét, míg a vállalkozások számára a kötelezettségek katalógusát bővítette ki.

Tárgyi hatályát tekintve a rendelet nem korlátozódik le az elektronikus adatok védelmére, hanem felöleli a papíralapon található személyes adatok védelmét is. Ennek alapján tárgyát nem csak a munkahelyen elhelyezett videó kamerák felvételei képezik, hanem például a céges rendezvényeken aláírt jelenléti ívek is. Azonban e rendelet tárgyi hatálya alól kivételt képez például a kizárólag személyes vagy otthoni tevékenység keretében végzett adatkezelés vagy, amelyet az uniós jog hatályán kívüli tevékenység ellátása végett végeznek.²

Területi hatályát tekintve pedig kifejti azt minden, az Unióban tevékenységi hellyel rendelkező adatkezelő vagy adatfeldolgozó tevékenységével kapcsolatosan végzett adatkezelésre. Továbbá azon adatkezelésre, amely az érintettek viselkedésének megfigyeléséhez kapcsolódik feltéve, hogy az Unión belül tanúsított viselkedésről van szó.³

Az új adatvédelmi szabályzat leginkább az adatkezelőkre vonatkozó rendelkezéseket foglal magába.⁴ A rendelet meghatározása alapján adatkezelő: „a személyes adatokon vagy adatállományokon automatizált vagy

¹ „Projekt hivatkozása: EFOP-3.6.1-16-2016-00017 Nemzetköziesítés, oktatói, kutatói és hallgatói utánpótlás megteremtése, a tudás és technológiai transzfer fejlesztése, mint az intelligens szakosodás eszközei a Széchenyi István Egyetemen”

² GDPR rendelet: 1-2. cikk

³ Uo. 3.cikk

⁴ <https://workplaceblog.fb.com/news/workplace-and-gdpr/> (letöltés: 2018. június 18.)

nem automatizált módon végzett bármely művelet vagy műveletek összessége, így a gyűjtés, rögzítés, rendszerezés, tagolás, tárolás, átalakítás vagy megváltoztatás, lekérdezés, betekintés, felhasználás, közlés továbbítás, terjesztés vagy egyéb módon történő hozzáférhetővé tétel útján, összehangolás vagy összekapcsolás, korlátozás, törlés, illetve megsemmisítés”⁵

2. FELEJTÉS JOGA

A média digitalizálása nagy előre lépést jelentett a fejlődésben számos előnyt magával hozva. Megkönnyítve ezáltal az adatok, képek, hangok zajmentes és kényelmesebb módon történő tárolását, továbbítását, felhasználását. A tárolókapacitás növelésével egyenes arányosan csökkentek a költségek. A keresési technikák, programok fejlődése lehetővé teszi a korlátlan mennyiségű adatok lekérését. Az internet és az azon létrehozott tárhelyek lehetővé teszik, hogy az emberek a világ bármelyik pontjáról származó tárolt adathoz hozzájussanak tényleges fizikai érintkezés nélkül.⁶

A feledés jogának szellemi eredete francia gyökerekre nyúlik vissza, a francia jog ugyanis biztosítja az ún. *le droit à l'oubli*, azaz feledéshez való jogot, amely elnevezés megfogalmazója elsőként Alex Türk volt⁷ és amely alapján az elítélt bűnöző kifogást emelhet a tények közzététele kapcsán, miután a büntetését teljesítette. Ennek az indoka nem más lehet, minthogy az egykori elítélteknek biztosítva legyen a megfelelő rehabilitáció, társadalomba történő visszailleszkedés a múltbéli bűnöző élet rossz hírnevétől mentesen.

Ezen alapokból kiindulva 2010-ben az Európai Bizottság közleményt adott ki a személyes adatok védelmének átfogó vizsgálatát javasolva, amely magába foglalja azt a jogot is, hogy az elfeledtetés joga mindenki személyes adatát megilleti, nem csak a rehabilitált bűnözőkét. Az újonnan létrehozott adatvédelmi szabályozás előírja, hogy a tagállamoknak meg a személyes adatokat a céloknak megfelelően kell gyűjteni és tárolni, továbbá a szabályozás előírja, hogy minden érintettnek biztosítani kell azt a jogot, hogy kérje adatainak törlését, ha annak felhasználása nem felel meg a szabályozás rendelkezéseinek.⁸

2012-ben Vivian Reding az Európai Bizottság egyik biztosa azt javasolta, hogy az Európai Parlamentnek el kellene fogadnia a felejtéshez való jogot, mint az egész Európai Unióra kiterjedő szabályozást. Javaslatába azt foglalta, hogy biztosítani kell az egyének számára azt a jogot, hogyha már nem szeretné, hogy az adatkezelő az adatait tárolja és annak tárolásához már nem áll fenn semmilyen ok, akkor kérhesse a rendszerből történő eltávolítását az adatoknak. A rendelet tervezet szerint a személyes adatok definíciója nem más, mint adataihoz kapcsolódó információ.⁹ Ha az adatgyűjtés okai és céljai már nem állnak fenn, a beérkezett kérelemnek megfelelően az adatkezelő köteles az adatokat haladéktalanul törölni, továbbá ezen kötelezettségéről azon harmadik felet is köteles értesíteni, aki számára az adatokat tovább szolgáltatotta.

Az internet és a magánélet védelme egyre nagyobb hangsúlyt kap a modern világban mind az adatok kezelése, tárolása, felhasználása, mind pedig a kommunikációs csatornák egyszerűsödése kapcsán.¹⁰

Nagy változásokat eredményezett az adatvédelem területén az Európai Bíróság 2014-ben meghozott ítélete, melynek homlokerében a felejtéshez való jog, és e jog érvényesítéshez szolgáló út kikövezése volt. Fontos azonban megjegyezni, hogy ezen jog érvényesítése csak az érintettek számára áll rendelkezésre a rendeletben meghatározott körülmények között és a különféle kivételek vonatkozásában.¹¹

Az elfeledtetéshez való jog az EU 1995.évi adatvédelmi irányelvén alapszik, amelynek 12. cikke teszi lehetővé, hogy az emberek kérhetik azoknak az adatoknak a törlését, amelyre már nincs szükségük. Az új adatvédelmi rendelet megőrzi az 1995-ös irányelv azon szándékát, hogy lehetővé tegye az embernek, hogy a már nem releváns adatok törlését kérhesse, de az egyének jogát továbbá kiterjeszti arra is, hogy ellenőrizhessék, hogy ki férhet hozzá az adataikhoz és ki használhatja fel azokat.¹²

⁵ GDPR rendelet: 4.cikk (2) bekezdés

⁶ M. M. VIJFVINKEL: *Technology and the Right to be Forgotten*, 2016., Radboud University Nijmegen 4.

⁷ NAVRATYIL ZOLTÁN: *Internet és szólásszabadság: a „felejtés” joga és a „feledésbe merüléshez” való jog*, In: *Iustum Aequum Salutare*, XI.2015.2., 86.

⁸ ROBERT KIRK WALKER: *The Right to be Forgotten*, In: *Hastings Law Journal*, 2012/64. 272.

⁹ UO. 273.

¹⁰ MENYHÁRD ATTILA: *A magánélethez való jog elmélete*, In: *Medias Res*, 2014/2.sz., 404.

¹¹ HUGH MCCARTHY, ARTHUR COX: *GDPR series: the Right to be Forgotten*, In: *Data Protection Ireland, Volume II*, Issue I., 1-3.

¹² <http://www.itpro.co.uk/data-protection/22378/what-is-googles-right-to-be-forgotten> (letöltés: 2018. június 14.)

Ma a legnagyobb kereső rendszer az internet világában a Google, amelynek ugyancsak részévé vált az Unió által létrehozott szabályozás. A Google engedélyezi, hogy kérésre a keresőből töröljék az elavult, irreleváns, illetve jó hírnevet sértő adatokat.¹³

A „right to be forgotten” nagy figyelmet kapott az Európai Bíróság részéről is. Mérföldkövet a *Google Spain v Gonzalez* ügy jelentette, amikor ugyanis egy spanyol állampolgár panaszt nyújtott be először egy újság, majd a Google felé. Az újság a megkeresést azonban elutasította mondván, hogy a közlemény jogszerűen, mégpedig a spanyol munkaügyi minisztérium elrendelése alapján jelent meg, így nem áll módjukban azt törölni.¹⁴

Amikor Mr. González nevét keresték a Google keresőprogramban, akkor a találatok olyan cikkekhez vezettek, amelyek a La Vanguardia című újságban jelentek meg a 90-es évek végén a társadalombiztosítási tartozásokkal kapcsolatos kényszerintézkedések kapcsán, annak ellenére, hogy az ott található információk már elavultak és irrelevánsak voltak.¹⁵ 2010-ben González a Spanyolországban működő Google Spainhez fordult azzal a kéréssel, hogy töröljék a napilap által közölt cikk linkjét annak érdekében, hogy a nevének beírása esetén a keresőprogram ne dobja ki lehetséges cikként. Ezt követően a Google Spain a kérelmet megküldte az anyavállalatnak, amely az Egyesült Államokban található azzal az indoklással, hogy az anyavállalat az, amely internetes szolgáltatást nyújt, így az ő hatáskörükbe tartozik a kérelemnek az elbírálása.

Mr. González panaszt nyújtott be a spanyol adatvédelmi hatósághoz is, melyben a kiadót és a Google Spain-t panaszolta be. Kérelmében kérte, hogy a kiadó anonimizálja a közleményt vagy más módon biztosítsa személyes adatainak megfelelő védelmét. Továbbá kérte, hogy a Google Spain törölje azon személyes adatait, amelyek a napilap linkjéhez kapcsolódnak. A hatóság a napilaphoz intézet kérelmet elutasította, mégpedig azzal az indokkal, hogy a napilap által tett közlés jogszerű volt, ugyanis azt a spanyol minisztérium rendelte el, és jogszerű mivolta folytán az ilyen adat későbbiekben nem törölhető.¹⁶

Ezzel ellentétben azonban a Google Spain-t kötelezte az adatok törlésére és határozatában kimondta, hogy minden személynek joga van ahhoz, hogy kérje a róla szóló adatok törlését az internetről.¹⁷

Az ügy végül az Európai Bírósághoz került, mivel a Google Spain a hatóság által hozott határozat megsemmisítése iránti keresetet nyújtott be. A bíróság úgy határozott, hogy a keresőmotorok a személyes adatok vezérlői, vagyis az európai adatvédelmi törvények hatálya alá tartoznak.¹⁸ Akkor is ezen szabályozás az irányadó, ha érintett üzemeltetőnek valamely tagállamban leányvállalata, vagy fióktelepe található, függetlenül attól, hogy szolgáltató adatok fizikailag kívül esnek az Európai Unión vagy sem. Továbbá a bíróság ítéletében kimondta, hogy az egyénnek jogában áll kérni az adatok törlését abban az esetben, ha az információ pontatlan, nem megfelelő, nem releváns.¹⁹ Azonban fontos hangsúlyozni, hogy az elfeledtetéshez való jog nem abszolút hatályt élvez, ugyanis ezen jog gyakorlatban történő érvényesülése más jogok érvényesülésével kiegyensúlyozottan kell, hogy megjelenjen, továbbá minden törlési kérelmet az esetek különlegességére tekintettel kell értékelni, vizsgálni. Ennek alapján figyelembe kell venni a nyilvánosság érdekeit is, amelyek az adott információhoz való hozzáféréshez kapcsolódnak.

A Google-nak az ítélet alapján törölnie kellett az elavult adatokat, azonban az ítélet csak a keresésre korlátozódott, ugyanis a motor eredményeit és a mögöttes híreket, az azokra vonatkozó személyes adatokat tartalmazó cikkek nem változtak, csupán a név beírása esetén a cikkhez kapcsolódó linkek kerültek törlésre.²⁰

A szabad beszéd és a magánélet védelmének összeütközése régmúlta nyúlik vissza, s gyakran kiegyensúlyozhatatlan ellentétet alkotnak, azonban a „felejtéshez való jog” lehetőséget biztosíthat a sok évtizedes próbálkozás eredményeképpen áthelyezve az értékeket az online világba is.²¹

Az *Europe v Facebook* ügy teljesen más oldalról közelíti meg az újonnan elfogadott szabályzatban körvonalazódó adattörlést. Mr. Schrems azért tett panaszt mert, hogy a törölt adatok továbbra is jelen maradtak

¹³ Uo.

¹⁴ <https://adatujsgiras.atlatszo.hu/2017/01/20/hogyan-erinti-az-europai-mediat-a-felejtteshez-valo-jog/> (letöltés: 2018. június 14.)

¹⁵ M. M. VIJFINKEL: *Technology and the Right to be*, 2016, Radboud University Nijmegen, 13.o.

¹⁶ Jääskinen főtanácsnok indítványa a C-131/12. sz. ügyben

¹⁷ NAVRATYIL ZOLTÁN: *Internet és szólásszabadság: a „felejtés” joga és a „feledésbe merüléshez” való jog*, In: *Iustum Aequum Salutare*, XI.2015.2.

¹⁸ <http://www.itpro.co.uk/data-protection/22378/what-is-googles-right-to-be-forgotten> (letöltés: 2018. június 14.)

¹⁹ M. M. VIJFINKEL: *Technology and the Right to be*, 2016, Radboud University Nijmegen, 13.

²⁰ HUGH MCCARTHY, ARTHUR COX: *GDPR series: the Right to be Forgotten*, In: *Data Protection Ireland, Volume II*, Issue I, 1-3.

²¹ GEORGE BROCK: *The Right to be Forgotten, Privacy and the media in the digital age*, New York, 2016, I.B Tauris & Co.Ltd

a Facebook-on. A Facebook-val folytatott csata egy tudomány folyóirattal kezdődött. Mr.Schrems arra kérte a Facebook-ot, hogy küldje meg neki a cég birtokában lévő személyes adatait, amellyel az EU polgárai számára biztosított jogát kívánta érvényesíteni. A Facebook a folytatott levelezésekben azt nyilatkozta, hogy nem köteles hozzáférni bizonyos típusú személyes adatokhoz, ha ezáltal hátrányosan befolyásolná a Facebook „üzleti titkait vagy szellemi tulajdonát”. 22 db email váltás után Mr. Schrems 1222 oldalas PDF-fájlt kapott, amelyen nyilvánosan közzétett megjegyzések is szerepeltek. Ez a fájl magában foglalta a törölt adatok oldalát is. A feltöltött képek GPS-helyekkel és IP-címekkel vannak összekapcsolva megfelelő baráti körökkel és javaslatokat tesznek a listázott tartózkodási helyükről.²²

22 keresetet nyújtottak be. Az egyik fő kérdés az volt, hogy az adatokat, például hozzászólásokat, beszélgetéseket a Facebook nem törölte még annak ellenére sem, hogy a felhasználó rákattintott a „törlés” gombra. Az adatokat Facebook ún. „not-to-be-display” módra állította elhithetve a felhasználóval, hogy törölte azokat. A panasz szerint a képeket sem törölték azonnal, csupán néhány óra múlva.

Azonban a több évnyi jogi konfliktus véget ért 2014-ben, amikor Max Schrems visszavonta az összes panaszt.

Ma a legnagyobb médiaorgánumnak a Google számít, ami kiépített egy rendszert a beérkező panaszok, kérések szűrésére. De vajon a közszereplők vagy az egyszerű uniós polgárok nyújtanak be a felejtés jogának érvényesítésére szolgáló kérelmet? Vagy melyik csoport kérelme nyer leginkább pozitív elbírálást? A keresőmotorok színterén egyedülálló nagyhatalomnak számító Google által publikált adatok szerint, hogy az átlagos emberek kérelmeinek sokkal nagyobb mértékben adnak helyt, mint a közszereplő személyek kérelmeinek.²³

De valójában a gyakorlatban érvényre juttatható ez az újonnan deklarált szabályozás? Anyagi javak esetén könnyen megoldható a *in interegnum restitutio*, de a közzétett adatok esetén, amelyek egy beláthatatlan térbe kerülnek már korántsem ilyen egyszerű az esetleges törlés jogának érvényesítése.

Vajon mikor kérhetik az érintettek az adatok törlését? Az adatvédelmi szabályzat 17. cikke rendelkezik az „elfeledtetéshez való jog” gyakorlásának a szabályairól. Abban az esetben kérheti az egyén az adatok törlését, ha azok gyűjtésére és feldolgozására a meghatározott célok érdekében már nincsen szükség, vagy ha az érintett személyes adatokat az adatkezelőre alkalmazandó uniós vagy tagállami jogban előírt jogi kötelezettség teljesítése végett törölni kell. További okokhoz sorolhatjuk azon eseteket mikor az adatokat jogellenesen, hozzájárulás hiányában dolgozták fel és hozták nyilvánosságra.²⁴ Az önkéntes adatok esetén az egyén hozzájárulása szükséges az adatok gyűjtéséhez és feldolgozásához. Ha azonban az egyén ezen hozzájárulását visszavonja az adatok vonatkozásában ez magával vonja a törléshez fűződő jogosultság érvényesítését is. Hasonlóképpen éled fel a törléshez fűződő jogosultság abban az esetben is, ha a tárolásra megadott időszak lejárt. Adatok törlése esetén azokat egyéb célokra felhasználni, vagy más tárhelyekre áthelyezni nem lehet.²⁵

Az új adatvédelmi szabályzat azonban meghatározza azon kereteket, amelyen belül lehet érvényesíteni az elfelejtéshez való jogot.²⁶ Bizonyos területeken azonban ezen jogosultság érvényesítése kizárt, melynek oka olyan adatok, amelyek nyilvánossága fontos a közösség számára. E területek közé tartozik: a vélemény nyilvánítás szabadságjogának és a tájékozódáshoz való jog gyakorlásának védelme, a közegészségügyi érdekek, a történelmi-statisztikai és tudományos kutatások, célok, jogi igények előterjesztése, érvényesítése, illetve védelme. Ezen cikk határozza meg tehát azokat a körülményeket, amelyek esetén az egyén érvényesítheti a szabályzatban foglalt törléshez való jogosultságát.

Azonban nem csak a törlési jog áll rendelkezésre az érintett személy számára, hanem a helyesbítéshez való jog is, miszerint: „Az érintett jogosult arra, hogy kérésére az adatkezelő indokolatlan késedelem nélkül helyesbítse a rá vonatkozó pontatlan személyes adatokat. Figyelembe véve az adatkezelés célját, az érintett jogosult arra, hogy kérje a hiányos személyes adatok – egyebek mellett kiegészítő nyilatkozat útján történő – kiegészítését.”²⁷

Jól láthatóak tehát a jogalkotó által felrajzolt határvonalak, amelyek megrajzolják a jogosultságok gyakorlásának területét. Az esetek másságából fakadóan azonban a jogalkotó az adatkezelők tudatára és

²² <https://www.falter.at/the-vienna-review/0000/eu-vs-facebook-fighting-for-the-right-to-be-forgotten> (letöltés: 2018. június 19.)

²³ http://k.blog.hu/2017/02/21/a_felejtes_ara_366 (letöltés: 2018. június 24.)

²⁴ GDPR: 17.cikk (1) bekezdés

²⁵ M. M. VIJFVINKEL: *Technology and the Right to be*, 2016., Radboud University Nijmegen,

²⁶ GDPR rendelet: 17.cikk (3) bekezdés

²⁷ GDPR rendelet: 16. cikk

munkásságára bízta annak a lehetőségét, hogy meghatározza, hogy a törlést, illetve a helyesbítést milyen módon, milyen eszközök segítségével fogatosítja a gyakorlatban.

3. FELEJTÉSHEZ VALÓ JOG ALANYAI

Ezen jog érvényesítése során fontos szem előtt tartani a média szabadság és a magánszféra védelméhez fűződő érdekeket, egyfajta egyensúlyt kialakítva. Magyarországon hatályban lévő sajtószabadságról és médiatartalmak alapvető szabályairól szóló törvény kimondja, hogy: „Magyarország elismeri és védi a sajtó szabadságát és sokszínűségét”.²⁸ De akkor vajon a online-magánszféra mekkora terjedelemben szabhat ezen szabadságnak határt? Fontos az egyensúly kialakítása, ugyanis abban az esetben, ha az egyének teljes mértékben szabályozásuk alá vonhatnák a róluk megjelenő információk körét az nagyban gátolná a sajtószabadság törvény által biztosított erejét. Azonban mégis szükség van arra, hogy a magánszemélyek kezében is legyen egyfajta lehetőség a magánszféra épségben tartása érdekében.²⁹

Az internet egyetemessé válása számtalan veszélyt hordoz magában. Az online világ szétfeszítette az adatvédelem biztonságos kereteit számos veszélynek kitéve ezáltal a felhasználókat. A 21.század kiemelkedő problémájává vált a név és adatok hűtlen kezelése, a hamis fényben való feltüntetés, illetve hírnév rontására irányuló adatok közzététele.³⁰ Ezen egyre erősödő modernkori problémák megoldására nyújthat lehetőséget a „felejtéshez való jog”. De kik ezen jognak az alanyai?

Három csoportot különíthetünk el egymástól mégpedig: az érintettek, az adatkezelők és a harmadik felek csoportját. Az érintettek csoportjába tartoznak azon személyek, akik az adatok alapján beazonosíthatóak. A második csoportba tartoznak a weboldal üzemeltetői, ahol a személyes adatok megjelennek például a Facebook. A harmadik csoportba tartoznak azon harmadik fél weboldalak működtetői, akik a más által feltöltött adatokat saját oldalukra átvesszik, mint például a hírcsatornák, keresőmotorok.³¹

Láthatjuk tehát, hogy adataink beláthatatlan számú „virtuális kézen” mennek keresztül és landolnak egy általunk sok esetben nem is ismert tárhelyben. Ma már a legtöbb személyes adat nem papír alapon nyugszik a fiók mélyén. A rejtett fiókokat és noteszeket felváltotta egy virtuális, digitalizált világ, ahol már nem elegendő arra figyelni, hogy megfelelő jelszóval védjük dokumentumainkat, hanem arra is ügyelnünk kell, hogy milyen adatokat hagyunk őrizenlenül. A keresőmotorok segítségével mindenféle tárgyra, személyre, adatra, információra rákereshetünk, weboldalak tömkelegét látogathatjuk meg, Facebook segítségével pedig rengeteg élménybe és életbe tekinthetünk be.

Az Európai Bíróság 2014-ben deklarálta a magánszemélyek azon jogát, miszerint kérelemmel fordulhatnak a keresőmotorokhoz a személyes adatok törlésének érdekében. A szabályozásban lefektették azon okokat is, amelyek fennállása esetén a keresőmotoroknak eleget kell tennie a törlési kérelemnek. 2014. óta egészen 2018. augusztus 11.-ig 710 068 kérelem, és 2 675 180 eltávolíttatni kívánt URL érkezett a Google-hoz. A grafikon jól mutatja, hogy hazánkból mennyi megkeresés jutott el a Google-hoz az évek leforgása alatt:

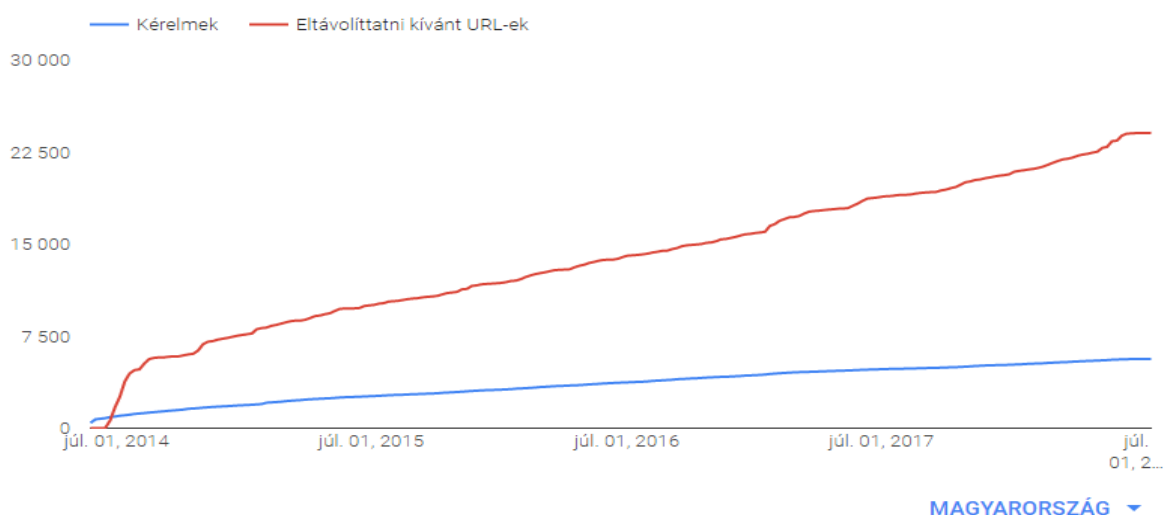
²⁸ A sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010. évi CIV. törvény- 4§(1) bekezdés

²⁹ NAVRATYIL ZOLTÁN: *Internet és szólásszabadság: a „felejtés” joga és a „feledésbe merüléshez” való jog*, In: *Iustum Aequum Salutare*, XI.2015.2., 85.

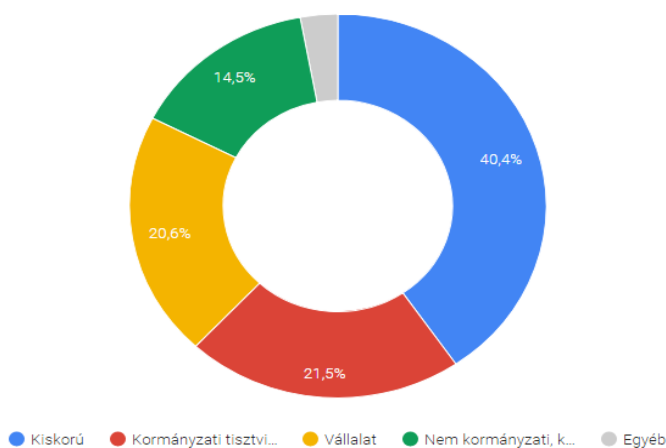
³⁰ ROBERT KIRK WALKER: *The Right to be Forgotten*, In: *Hastings Law Journal*, 2012/64., 263-264.

³¹ ROBERT KIRK WALKER: *The Right to be Forgotten*, In: *Hastings Law Journal*, 2012/64, 275.

Forrás: Google által 2018-ban közzétett adatok a törlési kérelmek kapcsán



A Google által közzétett adatok alapján azt is megtudjuk, hogy 2014. május 28 – 2018. augusztus 11-ig az eltávolított URL-ek száma: 1 005 632, amely a beérkező kérelmek 43,9%-nak felel meg. A kérelmek elbírálására a 29.cikk alapján létrehozott munkacsoport tevékenységével kerül sor. A felülvizsgálatot követően a munkacsoport e-mail útján értesíti az érintett személyt a vizsgálat eredményeiről.



Forrás: Google által 2018-ban közzétett adatok a törlési kérelmek kapcsán

Ezen adatok 2016-tól kezdődően szemléltetik a kérelmezők kategóriájának százalékeit.³²

A Google azon adatokat is közzétette, hogy mely weboldal kapcsán érkezik be a legtöbb kérelem, az első helyen a Facebook szerepel.³³

4. AZ ELFELEDTETÉSI JOG ÉRVÉNYESÍTÉSÉNEK NEHÉZSÉGEI AZ ADATTÁROLÁSI MÓDSZEREK TÜKRÉBEN

A modernkor által hozott innovációk nagyban megváltoztatták az adattárolási szokásokat. Robbanásszerű változások következtek be az informatika világában, a fizikális adathordozókat és adattárolókat (például CD, floppy-lemez) egyre inkább felváltották a digitális adattárolók. Újkori vívmánynak tekinthetjük ún. felhőszolgáltatást (például: Google Drive, Dropbox), amely mind az egyének, mind pedig a vállalatok számára megkönnyíti az adatok gyors és biztonságos kezelését, és tárolását. A felhőben történő adattárolás számos problémát eszközölt az elődjeihez képest, ugyanis míg egy CD, ha elejtjük megsérülhet és ezáltal az adatok ismételt leolvasása lehetetlenné válhat, addig a felhő fizikális mivoltának hiányában ilyen hibában nem szenvedhet.

Az újonnan megjelenő számos előny mellett azonban néhány súlyos probléma is napvilágot látott, ilyen például ezen szolgáltatások által történő adatlopás, identitáslopás nagyobb eséllyel történő előfordulása,

³²

https://transparencyreport.google.com/eu-privacy/overview?requests_over_time=country:HU&lu=submitter_types&submitter_types=country::excludePrivateIndividuals:true (letöltés: 2018. augusztus 11.)

³³ Uo. (letöltés: 2018. augusztus 11.)

ugyanis a fizikai ráhatás és biztonság kialakítása a felhasználók kezéből kikerült egy jogérvényesítést aligha biztosító virtuális térbe.³⁴ Azonban a jogalkotó ezen problémák elkerülése érdekében az ilyen szolgáltatások alkalmazását az adatvédelmi irányelvek elfogadása után teszi lehetővé, ezáltal ezeket is a GDPR rendelet védelme alá helyezve.³⁵

Az adat a vállalkozások szempontjából a legértékesebb dolognak minősül, mind a szervezeti, mind pedig a munkavállalói egységet tekintve. Ezen értékes adatok védelmét a vállalkozások fizikai eszközök, virtuális szolgáltatások és algoritmusok által tudják garantálni.³⁶

Az adatlopás, kiberbűnözés, illetve az esetlegesen felmerülő adat megsemmisülést előidéző tényezők (például tüzeset, beázás) ellen számos lehetőséget vesznek igénybe a vállalkozások. Ezen fenyegető veszélyek kiinduló pontja lehet maga a vállalkozáson belül található szervezeti egységből származó káros tevékenység, de akár elháríthatatlan külső események is.³⁷

Murphy törvénye kétséget kizáróan jelenik meg a fejlődő vívmányok ellenére is, miszerint: „*az az elv, hogy ha valami egyáltalán elromolhat, az el is romlik.*”³⁸ Ezen felmerülő probléma megelőzésére ma már számos garancia szolgál. A floppy lemezek megjelenését követően nagy előre lépést jelentett az optikai adattárolás megjelenése. Azonban ma már a CD lemezeket is felváltották a pendrive adathordozók, illetve az SSD-kártyák, külső winchesterek, melyek sérülési foka jóval kisebb a hagyományos lemezekhez képest.

A nagyobb vállalatok esetében azonban a fokozott védelem érdekében előfordulhat az is, hogy az adott vállalkozás adatait egy másik városban, megyében, akár országban fizikálisan elhelyezett adattárolón biztonsági mentés formájában kétszeresen mentik. Ez az esetleges természeti katasztrófák ellen megfelelő védelmet nyújthat, ugyanis ha az egyik helyen ilyen behatások által az adatok megsemmisülnek, a másik helyen mentett adatok változatlan fennállása biztosított marad.

Az új GDPR rendelet azonban nem válogat a különböző adathordozók között, mindegyikre ugyan azon módon terjeszti ki a hatályát, az esetlegesen eszközönként felmerülő problémákat figyelmen kívül hagyva. De akkor hogyan is képes a munkáltató a rendeletben meghatározott felejtés jogának érvényesülését garantálni, ha valamelyik munkavállaló személyes adatainak törlését kéri? Floppy lemez esetén ezen jogok garantálása teljességgel kizárt, ugyanis az azon rögzített adatok részbeni módosítása nem lehetséges, adatot floppy lemezről maximum a teljes megsemmisítés által lehet törölni vagy „módosítani”. A CD-k esetében azonban már fennáll a módosítás, törlés lehetősége, azonban itt sem teljes körben, ugyanis csupán az újra írható CD-k esetében van lehetőség az azon található tartalom megváltoztatására. Ezzel szemben a pendrive-k és a külső winchester-ek esetében már pár kattintással garantálható a felejtéshez való jog gyakorlatba történő átültetése.

Azonban a külföldi szerven is tárolt adatok esetében korántsem ilyen könnyű az adatok törlése. Ha a munkáltató a munkavállaló személyes adatait egy külföldi szerveren tárolja, tevékenysége adattovábbításnak számít. Ezen tevékenység alapjául a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény, miszerint: „*személyes adat (beleértve a különleges adatot is) az országból - az adathordozótól vagy az adatátvitel módjától függetlenül - harmadik országban lévő adatkezelő vagy adatfeldolgozó részére akkor továbbítható, ha a) ahhoz az érintett kifejezetten hozzájárult, vagy b) azt törvény lehetővé teszi, és a harmadik országban az átadott adatok kezelése, illetőleg feldolgozása során biztosított a személyes adatok megfelelő szintű védelme.*”³⁹

Ennek megfelelően a munkáltató akkor továbbíthatja a munkavállaló adatait egy másik országban található szerverre, ha a munkavállaló kifejezetten hozzájárult. Ezzel kapcsolatosan felmerülő álláspontját az adatvédelmi biztos 1504/P/2009-3. ügyben is kifejtette és hozzájárulás hiányában végzett adattovábbítást jogellenesnek minősítette.⁴⁰ Azonban a több terabájtnyi helyet foglaló adatok esetében nagyon nehéz garantálni a rendeletben megfogalmazott jog valódi érvényesülését, ugyanis lehet az egyik szerven az adatok végleg a feledésbe merültek, de ez nem eredményezi a más szerverekre továbbított adatok megsemmisülését is.

³⁴ SZŐKE GERGELY LÁSZLÓ: *Az európai adatvédelmi jog megújítása. Tendenciák és lehetőségek az önszabályozás területén*, 2014, Pécs, Doktori értekezés - Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskola, 57-60.

³⁵ ANTAL MELINDA: *Innováció az adattárolásban - Hogyan változtatták meg életünket a felhőszolgáltatások?*, Budapest, 2018, 25.

³⁶ BUJDOSÓ ROLAND: *A vállalati adatvédelem és adatbiztonság a magyarországi vállalkozásoknál napjainkban*, 2014., Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Kar Gazdálkodástani Intézet, 15.

³⁷ Uo. 24.

³⁸ ARTHUR BLOCH: *Murphy törvénykönyve, avagy miért romlik el minden?*, 1985, Budapest, Gondolat Kiadó, 2.

³⁹ A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény - 9§

⁴⁰ http://abi.atlatszo.hu/index.php?menu=aktualis/allasfoglalasok/2009&dok=1504_P_2009-3 (letöltés: 2018. október 4.)

Biztonsági mentés esetén anélkül tárolja a szoftver az adatokat, hogy valójában tudná mi is pontosan az adat. Általánosságban elmondható, hogy a mentésre, tárolásra szolgáló eszközök objektumot és metaadatokat adnak az objektumról. Az eszközök nem ellenőrzik az objektum tartalmát vagy formátumát, é és azt sem tudják, hogy milyen adat található meg benne.

Adatbázisok esetén két nagy csoportot különíthetünk el egymástól, beszélhetünk műveleti és elemző adatbázisokról. Világszerte különböző nagy vállalatok, szervezetek tevékenységük során az ún. műveleti adatbázisokat alkalmazzák, amelyek alkalmasak a mindennapi adatgyűjtési-módszori feladatok ellátására. Ezen adatbázis típus tehát olyan szervezeti egységekben elterjedt leginkább, ahol az adatok gyors változása és az ehhez kapcsolódó frissítési készség nélkülözhetetlen eleme a szervezet napi szintű működésének.⁴¹

Az ún. relációs adatbázisok a referenciális integritás koncepcióját tartalmazzák. De hogyan is definiálhatnánk ezen adatbázis típust? A matematikai alapokra épülő modell, ahogy a nevében is található reláció azt mutatja, a halmazelméletet rejt magában. Az adatok relációban tárolódnak, amelyek a felhasználók részére táblázat formájában jelennek meg. A relációkat „egyedek” és „jellemzők” alkotják.⁴² Amikor az adatbázis nyitva van, az adatok törlése nem jelent problémát a bázis számára. Az adat törlése mellett törli az összes hivatkozást az adott adatra vonatkozóan, illetve frissíti azokat a hivatkozásokat is, amelyek hivatkoznak ezekre a hivatkozásokra.⁴³ Azonban a biztonsági mentés esetében már nem ilyen egyszerű a folyamat, ugyanis a biztonsági szoftvereknek többet kell tudniuk a fájlok formátumáról. Ezután képesnek kell lennie arra, hogy törölje az érintett adatot, arra vonatkozó minden hivatkozást, és minden olyan további hivatkozást, amely az adatot érintő hivatkozásra vonatkozik és ezt minden relációs adatbázis kezelő rendszerre meg kellene tennie. Ennek alapján a különböző szervezeteknek, munkáltatóknak a törléshez való jog érvényesítése során, ezen jog foganatosításnak ki kell terjednie az adattároló rendszereken túl, a biztonsági másolatokra is. Mint ahogy már említettem az adatvédelmi törvény a technika szempontjából semlegességet mutat, így minden eszközre kiterjesztően biztosítani kell az elfeledtetéshez való jogot.⁴⁴ Ezen kötelezettség alól a rendelet nem biztosít mentességet, minden szervezetre ugyan azon feltételek és korlátozások vonatkoznak, azonban az, hogy a vállalkozások hogyan képesek ezek érvényesülését garantálni nagyban függ magától a szervezeti egységtől, fejlettségétől, annak sajátos körülményeitől, megőrzési ütemtervétől és a rendelkezésre álló technológiáktól. Nyilván valóan a KKT szektorban jelen levő munkáltatók, akiknek nem az adatgyűjtés a fő tevékenysége a rendeletben biztosított jogosultság gyakorlatban történő átültetése igazán nagy problémát okozhat.

Az algoritmusok működését meghaladva, a problémák megoldása és a jog érvényesítése érdekében vajon mit tehetnek a vállalatok, szervezetek, intézmények? Egyáltalán lehetséges-e a gyakorlatba történő átültetése? Robert Wassall, a ThinkMarble jogi szolgáltatás vezetője egy lehetséges megoldásként a következőket vázolta fel: „*Ha az adatok névtelenek, akkor megszűnik a személyes adat jellegük és már nem tartoznak a GDPR hatáskörébe, ha a feltöltött adatokat lehetetlen azonosítani és névtelennek lehet azokat tekinteni, akkor ezen adatokra az elfeledtetés jogát nem lehet érvényesíteni.*”⁴⁵

ÖSSZEGZÉS

Összességben elmondhatjuk, hogy az elfeledtetéshez való jog gyakorlatban történő foganatosítása számos nehézséget hordoz magában, és lehet nagyobb hátrányt okoz, mint ami jót szolgált volna. Sok technikai eszköz estében a törlés csupán úgy teljesíthető, (például a szalagos biztonsági másolatok esetében vagy a nem újra írható CD-kenél), hogy az egész adattárat megsemmisítik adatok közötti szelektáció nélkül. A biztonsági mentések esetében, pedig pont annak a jelentőségét iktatják ki, amire ezen biztonsági mentések szolgálnak, ugyanis a törlési folyamatok megszakítják az alkalmazások futtatását, helyre állításra irányuló műveleteit, ami több kárhoz vezethet, mint előnyhöz. A többször törlés ellehetetlenítheti a szervezet működését és megszüntethet feltétlen szükséges adatokat is.

⁴¹ A relációs adatbázisok és a SQL: http://rs1.sze.hu/~takacs/oktatas/NGB_IN008_1_Adatb/SQL_olvasson.pdf, 1. (letöltés: 2018. október 6.)

⁴² Uo. 5-6.

⁴³ CHRIS MELLOR- *The glorious uncertainty: Backup world is having a GDPR moment*, In: *The Register*, 2018

⁴⁴ https://www.theregister.co.uk/2018/05/31/backup_gdpr_analysis/ (letöltés: 2018. október 6.)

⁴⁵ Uo.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1.] A relációs adatbázisok és a SQL: http://rs1.sze.hu/~takacsg/oktatas/NGB_IN008_1_Adatb/SQL_olvasson.pdf (letöltés: 2018. október 6.)
- [2.] ANTAL MELINDA: *Innováció az adattárolásban - Hogyan változtatták meg életünket a felhőszolgáltatások?*, Budapest, 2018.
- [3.] ARTHUR BLOCH: *Murphy törvénykönyve ,avagy miért romlik el minden?*, 1985, Budapest, Gondolat Kiadó
- [4.] BUJDOSÓ ROLAND: *A vállalati adatvédelem és adatbiztonság a magyarországi vállalkozásoknál napjainkban*, 2014., Miskolci Egyetem Gazdaságtudományi Kar Gazdálkodástani Intézet
- [5.] CHRIS MELLOR: *The glorious uncertainty: Backup world is having a GDPR moment*, In: *The Register*, 2018.
- [6.] DR. SZŐKE GERGELY LÁSZLÓ: *Az európai adatvédelemi jog megújítása. Tendenciák és lehetőségek az önszabályozás területén*, 2014, Pécs, Doktori értekezés - Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Doktori Iskola
- [7.] GEORGE BROCK: *The Right to be Forgotten, Privacy and the media in the digital age*, New York, 2016, I.B Tauris & Co.Ltd
- [8.] HUGH MCCARTHY, ARTHUR COX: *GDPR series: the Right to be Forgotten*, In: *Data Protection Ireland, Volume II*, Issue I.
- [9.] Jääskinen főtanácsnok indítványa a C-131/12. sz. ügyben
- [10.] M. M. VIJFVINKEL: *Technology and the Right to be*, 2016, Radboud University Nijmegen
- [11.] MENYHÁRD ATTILA: *A magánélethez való jog elmélete*, In: *Medias Res*, 2014/2.sz.
- [12.] NAVRATYIL ZOLTÁN: *Internet és szólásszabadság: a „felejtés” joga és a „feledésbe merüléshez” való jog*, In: *Iustum Aequum Salutare*, XI.2015.2.
- [13.] ROBERT KIRK WALKER: *The Right to be Forgotten*, In: *Hastings Law Journal*, 2012/64.
- [14.] http://abi.atlatszo.hu/index.php?menu=aktualis/allasfoglalasok/2009&dok=1504_P_2009-3 (letöltés: 2018. október 4.)
- [15.] http://k.blog.hu/2017/02/21/a_felejtes_ara_366 (letöltés: 2018. június 24.)
- [16.] <http://www.itpro.co.uk/data-protection/22378/what-is-googles-right-to-be-forgotten> (letöltés: 2018. június 14.)
- [17.] <https://adatujzagiras.atlatszo.hu/2017/01/20/hogyan-erinti-az-europai-mediát-a-felejteshez-való-jog/> (letöltés: 2018. június 14.)
- [18.] https://transparencyreport.google.com/eu-privacy/overview?requests_over_time=country:HU&lu=submitter_types&submitter_types=country:::excludePrivateIndividuals:true (letöltés: 2018. augusztus 11.)
- [19.] <https://workplaceblog.fb.com/news/workplace-and-gdpr/> (letöltés: 2018. június 18.)
- [20.] <https://www.falter.at/the-vienna-review/0000/eu-vs-facebook-fighting-for-the-right-to-be-forgotten> (letöltés: 2018. június 19.)
- [21.] https://www.theregister.co.uk/2018/05/31/backup_gdpr_analysis/ (letöltés: 2018. október 6.)

FELHASZNÁLT JOGFORRÁS

- [1.] A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény
- [2.] A sajtószabadságról és a médiatartalmak alapvető szabályairól szóló 2010.évi CIV. törvény
- [3.] The General Data Protection Regulation